

Auran kunnan omaishoidon tuen myöntämishjeet alkaen 1.6.2019

Omaishoidon tuki yleisesti

Omaishoidon tuki on lakisääteinen (Laki omaishoidon tuesta (937/2005) hoidettavan henkilön sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava tätä tarkoitusta varten varaamiensa määrärahojen rajoissa. Omaishoidon tuki perustuu kunnan hoidettavalle henkilölle tekemään päätökseen, jonka pohjalta tehdään omaishoitajan ja kunnan välinen omaishoitosopimus sekä hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoidon tuen myöntämisperusteet päättää kunta säännösten ja talousarvioon varatun määrärahan sallimissa rajoissa.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoitamista omaisen tai muun läheisen henkilön avulla.

Omaishoitajalla tarkoitetaan hoidettavan omaista tai läheistä, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen. Hoitajan tulee olla 18-vuotta täyttänyt ja hänen terveydentilansa ja toimintakykynsä vastaa omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 3 §:n asettamia vaatimuksia.

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä hoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoidon tuki on harkinnanvarainen sosiaalipalvelu, jota kunta järjestää sitä varten varaamiensa määrärahojen rajoissa.

Omaishoidon tuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaista omaishoidon toteutumista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen. (Laki omaishoidon tuesta 2005, 1§.)

Omaishoidon tuen hakeminen ja myöntäminen

Omaishoidon tukea voidaan myöntää henkilölle, jonka kotikuntalain mukainen kotipaikka on Aura.

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisella hakemuksella, johon tulee liittää hoidettavan terveydentilaa koskeva *enintään 3 kk vanha* lääkärinlausunto (*C-lausunto*) tai mahdollinen kuntoutussuunnitelma.

Hakemus liitteineen palautetaan avopalvelun ohjaajalle, joka saatuaan hakemuksen sopii kotikäynnin hoidettavan luokse omaishoidon palvelutarpeen arvioimiseksi.

Tukeen oikeutetulle tuki myönnetään hakemuksen saapumisajankohdasta seuraavan kuukauden alusta edellyttäen, että hakemuksen liitteeksi määritelty lääkärinlausunto tai kuntoutussuunnitelma on toimitettu hakemuksen yhteydessä. Tukea ei makseta takautuvasti.

Myöntämisperusteet

Tuen myöntämisen edellytyksenä ovat päivittäinen henkilökohtaisen hoidon- ja huolenpidon tarve sekä hoidon järjestämisen mahdollisuudet. Hoidon ja huolenpidon tarve selvitetään yksilöllisesti.

- Henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa ja valvontaa
- Hoidettavan täysi-ikäinen omainen tai muu läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
- Hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
- Omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää ja se *korvaa tehostetun palveluasumisen ja kotihoidon käyntien määrä vähenee olennaisesti*
- Hoidettavan koti on terveydellisistä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
- Tuen myöntäminen on hoidettavan edun mukaista
- Hoidettava asuu Auran kunnassa

Omaishoidon tuki voidaan myöntää pelkästään omaishoidon tuen palkkiona tai palkkion ja palvelujen kokonaisuutena. Runsas palvelujen käyttö vaikuttaa hoitopalkkion määrään. *Tuki voidaan jättää myöntämättä, jos muut palvelut turvaavat hoidon ja huolenpidon paremmin kuin omaishoidon tuki. Omaishoidon tukea ei voida myöntää pelkästään palveluna.*

Omaishoidon tuki myönnetään ja hoitosopimus tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevaksi. Tuki voidaan myöntää myös määräaikaisena mm. kuntoutuksellisista syistä.

Tuen myöntämisyjärjestyksen ratkaisee hoidon sitovuus sekä vaativuus. Omaishoidon tuki kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville.

Hoidettavan toimintakyvyn arvioinnissa käytetään viitteellisesti erilaisia toimintakykymittareita (RaVa , Frat, MMSE ja GDS 15 sekä lapsilla *Specs-* arvio). Nämä eivät yksinään ratkaise hoitopalkkion määrää vaan jokaisen hoidettavan yksilöllinen kokonaistilanne arvioidaan.

Alle 18-vuotiaan lapsen toimintakykyä ja hoidon tarvetta verrataan vastaavan ikäisen terveen lapsen toimintakykyyn. Lastensuojelun tukitoimia ja omaishoidon tukea ei myönnetä samanaikaisesti.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- ja/tai terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä hoitoyksikössä tai jos hoidettava on säännöllisesti vuorohoitoluonteisesti lyhytaikaishoidossa.

Omaishoidon tuen palvelun ulkopuolelle jäävät asiakkaat, jotka tarvitsevat hoitajaa vain asiointikäynneille ja kodinhoidollisille tehtäville.

Omaishoidon tukea ei voida myöntää, jos vammaisen tai pitkäaikaissairas lapsi tai nuori opiskelee oppilaitoksessa, jossa on mahdollisuus asua kouluviikkojen aikana oppilaskodissa. Lomakaudelta tukea maksetaan palkkioluokan mukaisesti, jos omaishoitaja hoitaa lasta tai nuorta yhtäjaksoisesti vähintään kahden (2) kuukauden ajan, jolloin lapsi ei ole esimerkiksi kunnan järjestämässä hoidossa tai työ- ja päivätoiminnassa.

Hoitopalkkiot (korvausluokat) ja palkkion myöntämishjeet

Hoitajalle maksettava hoitopalkkion suuruus määräytyy porrastettuna hoidon sitovuuteen ja vaativuuteen perustuen. Hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilöllisesti.

Hoidettavalla on mahdollisuus hakea kotihoitoa sekä tukipalveluja.

Erityistilanteissa on mahdollista *anoa erikseen* lyhytaikaista intervallihoitoa, joista peritään voimassa oleva asiakasmaksu.

Hoitopalkkiota voidaan alentaa, jos muiden sosiaalipalvelujen tarve omaishoidon rinnalla nähdään hoidettavan eduksi esim. kotihoito tai henkilökohtainen apu pienellä tuntimäärällä/kk.

RYHMÄ 3 (Perusmaksuluokka) 436,00 euroa/kk

Hoidettava tarvitsee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi toistuvasti päivittäistä hoitoa ja huolenpitoa, tukea, ohjausta ja/tai valvontaa selviytyäkseen henkilökohtaisissa toiminnoissaan

- avustaminen tai ohjaaminen WC - toiminnoissa ja hygienian hoidossa
- peseytyminen, pukeutuminen
- ruokailun järjestäminen ja/tai syömisessä avustaminen
- lääkehoidon toteutus
- liikkuminen/siirtyminen
- kuntoutuminen
- kognitiivisissa toiminnoissa ohjaaminen (muisti, psyyke, toiminnanohjaus, ymmärretyksi tuleminen)
- RaVa- indeksi vähintään 2,2 (yli 65-vuotiaat)
- hoidettavalla on vähintään neljällä alueella avun, ohjauksen tai valvonnan tarvetta
- hoidettava voi olla osan päivää yksin eikä tarvitse säännöllisesti apua yöllä.
- hoidettavan ja hoitajan ei tarvitse asua samassa taloudessa, mutta hoitajan tulee sitoutua toistuvaan päivittäiseen hoitoon ja huolenpitoon.
- vaihtoehto hoidon ja huolenpidon tasoltaan päivittäiselle kotihoidolle ja tukipalveluille.

Lapset (alle 16-vuotiaat):

- *vaikeasti vammainen tai sairas lapsi, jolla on jatkuva hoidon tarve ja jonka hoito on sitovaa päivittäin*
- *ei selviä itsenäisesti ikätason mukaisesti arkitoimista ja vaatii jatkuvaa apua, ohjausta ja/tai valvontaa.*
- *vaatii ohjausta sosiaalisessa kanssakäymisessä sekä tukea kommunikointiin*
- *vaikeuksia liikkua itsenäisesti kodin ulkopuolella*
- *hoitaja voi olla ansiotyössä*
- *Specs- arviointi*

Tähän tukiluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat säännöllistä päivittäistä hoitoa ja huolenpitoa ja tuen tarve on sitovaa. Hoidettavalla on sen verran voimavaroja, että hän selviytyy

yksin tai omissa oloissaan joitakin aikoja vuorokaudesta. Päätöksenteon tukena käytetään yksilökohtaista harkintaa sekä sovittuja arviointimittareita. Lapsen kohdalla verrataan oman ikäryhmän lapsiin, kun arvioidaan hoidon sitovuutta. Päävastuu päivittäisen hoivan toteutuksesta on omaishoitajalla.

RYHMÄ 2 (Korotettu maksuluokka) 608,00 euroa/kk

Tässä maksuluokassa avuntarve on pääsääntöisesti ympärivuorokautista. Omaishoitaja on sidottu hoitoon myös öisin. Hoito on vaativaa ja erittäin sitovaa.

- kaikki Ryhmän 3 kriteerit täyttyvät
- hoidettava tarvitsee apua ja ohjausta ja/tai valvontaa kaikissa henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä asioissa
- RaVa - indeksi vähintään 2,90 (yli 65-vuotiaat)
- vaihtoehto hoidon ja huolenpidon tasoltaan tehostetulle palveluasumiselle.

Lapset (alle 16-vuotiaat)

- *kaikki ryhmän 3 kriteerit täyttyvät*
- *hoito on psyykkisesti ja fyysisesti raskasta sekä vaativaa ja sitovaa*
- *hoidettava vaatii ympärivuorokautista henkilökohtaista hoitoa, avustamista ja valvontaa*
- *hoidettava tarvitsee apua ja ohjausta kaikissa henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä asioissa*
- *sosiaaliset tilanteet onnistuvat avustettuna, ohjattuna ja/tai valvottuna*
- *hoidettavaa ei voi jättää yksin*
- *hoitaja voi olla ansiotyössä*
- *hoidettava on päivisin kuntouttavassa päivähoidossa tai erityiskoulussa*
- *Specs -arviointi*

Tähän tukiluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat runsaasti päivittäistä hoidollista apua ja hoitotyö on erittäin sitovaa ja vaativaa. Tuki myönnetään, kun hoidettava tarvitsee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa, huolenpitoa, tukea ja ohjausta/valvontaa arjessa selviytymiseen. Hoidettava voi olla yksin lyhyitä aikoja, n. 1-2 tuntia. Hoidettava ei voi asua yksin.

RYHMÄ 1 (Erityismaksuluokka) 882,00 euroa/kk

Ryhmään kuuluvat henkilöt, joilla on toistuva hoidon tarve ja selviytyminen edellyttää hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa kaikkina vuorokauden aikoina. Omaishoitajan työ erityisen vaativaa ja jatkuvasti sitovaa.

- Hoidettavalla lyhytaikainen ja ympärivuorokautinen henkilökohtaisen hoidon tai huolenpidon tarve
- kyseessä hoidollisesti raskas siirtymävaihe (vaikeasta toimenpiteestä /onnettomuudesta toipuminen) tai saattohoito
- hoitaja on tämän raskaan siirtymävaiheen aikana estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä
- hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia työtuloja

- korvaa palveluasumista tai laitoshoidoa

Lapset (alle 16-vuotias)

- *kyseessä hoidollisesti erittäin vaikeasti sairas tai kehitysvammainen eikä vielä oppivelvollisuusikäinen lapsi, jonka omaishoitaja on sitoutunut hoitoon ja hoidettavan valvontaan ympärivuorokautisesti jatkuvasti.*
- *hoidettava on Kelan vammaistuen (erityismaksuluokka) saaja*
- *hoitaja on estynyt tekemästä työtään*

Omaishoidon tuki erityismaksuluokassa on pääasiallisesti määräaikainen. Hoidon arvioidaan olevan lyhytaikaista ja sitä maksetaan määräaikaisesti. Kotihoidon tilapäinen myöntäminen ja sairaanhoidolliset käynnit eivät vaikuta palkkion määrään.

Omaishoidon sopimus ja päätös

Kunta tekee päätöksen omaishoidon tuesta ja siihen sisältyvistä palveluista. Kunta ja omaishoitaja tekevät omaishoidon tuesta omaishoitosopimuksen. Toimeksiantosopimuksen liitteeksi kunta, hoidettava ja omaishoitaja laativat yhdessä hoito- ja palvelusuunnitelman hoidettavalle.

Sijaisomaishoitaja tai perhehoitaja tekee myös toimeksiantosopimuksen kunnan kanssa.

Laki omaishoidon tuesta määrittää toimeksiantosopimuksen sisällön.

Sopimusta voidaan tarvittaessa tarkistaa.

Omaishoidon tukeen sisältyy hoidettavalle:

- hoito- ja palvelusuunnitelman mukainen omaishoito
- hoito- ja palvelusuunnitelmassa määriteltävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut
- omaishoitajan vapaan ajaksi annettavat palvelut

Omaishoidon tukeen sisältyy omaishoitajalle:

- hoitopalkkio
- myönnettyt vapaapäivät
- eläke- ja tapaturmavakuutus
- tarvittavat sosiaalipalvelut
- omaishoidon valmennus tai koulutus
- omaishoitajan terveystarkastus

Mikäli omaishoidon tuki on myönnetty palvelujen yhdistelmänä (esim. kotihoito) kirjataan se päätökseen ja omaishoitosopimukseen, jolloin omaishoidon tukena myönnetyn palvelun hoito- ja palvelusuunnitelma on oltava sopimuksen liitteenä.

Omaishoidon sopimus koskee sekä hoidettavaa että hoitajaa, jonka vuoksi molempien tiedot avataan sosiaali- ja terveystietojärjestelmään. Omaishoitajan terveystietoihin tehdään merkintä omaishoitajuudesta.

Solmiessaan omaishoitosopimuksen hoitaja sitoutuu ilmoittamaan poissaoloista ja olosuhteiden muutoksista. Ilmoitus tehdään, kun kotona tapahtuva hoito keskeytyy esim. sairaalajaksojen, tilapäishoidon, opiskelun toisella paikkakunnalla tai ulkomaanmatkojen vuoksi tai päättyy kokonaan. Myös muista muutoksista esim. hoitajan vaihtumisesta, osoitteen muutoksesta, ulkopuolisen avun lisääntymisestä, hoitosuhteen päättymisestä jne. on aina ilmoitettava omaishoidosta vastaavalle viranhaltijalle.

Hoito- ja palvelusuunnitelma

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan:

- omaishoidon tavoitteet
- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muut hoidettavan hoitoa tukevat palvelut, palvelujen määrä sekä sisältö.
- omaishoitajan hoitotyötä tukevat palvelut sekä niiden määrä ja sisältö.
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana.
- miten hoito järjestetään omaishoidon kriisitilanteissa
- omaishoidon tuen ammatillisen -yhteyshenkilön tiedot
- tiedot omaishoitajan terveystarkastuksista ja valmennuksista
- seuraava arviointiajankohta
- hoito - ja palvelusuunnitelmaan liitetään tiedot omaishoitolain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksista koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta

Suunnitelma tarkistetaan tarvittaessa sekä aina hoidettavan tai hoitajan pyynnöstä.

Palveluista, joita ei ole myönnetty omaishoidon tukena, peritään normaalit asiakasmaksulain ja asetuksen mukaiset sekä kunnan päättämät maksut.

Palkkion maksaminen

Omaishoidon tuki on saajalle veronalaista tuloa, josta kunta pidättää veroprosentin mukaisen ennakon. Tuen saajan pitää toimittaa kuntaan verokortti vuosittain.

Palkkio maksetaan kuukausittain jälkikäteen kuukauden viimeisenä arkipäivänä.

Kunta järjestää omaishoitajalle tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen.

Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa.

Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa muihin maksettuihin tukiin, kuten asumistuki, työmarkkinatuki, toimeentulotuki ym. Omaishoitaja voi sopia omaishoidon palkkion maksun vähäisemmäksi kuin myönnetyssä maksuluokassa on määritelty.

Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Sijaishoitajan työoikeudellinen asema sekä eläke- ja tapaturmavakuutusturva on samanlainen kuin omaishoitajalla.

Omaishoitaja

Omaishoitajana toimimisen ehtona on, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hoitajan tulee olla terveytensä ja toimintakykynsä puolesta sopiva hoitajaksi ja hänen on kyettävä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Hoitajan toimintakykyä arvioitaessa kiinnitetään huomiota sairauksiin, muistitoimintoihin, liikuntakykyyn ja elämäntapoihin. Hoitajan edellytyksiä voidaan arvioida tarvittaessa erilaisia toimintakykymittareita käyttäen. Omaishoitaja ei voi pääsääntöisesti olla Kelan hoitotuen piirissä tai kotihoidon säännöllisen palvelun asiakkaana.

Arvioinnissa otetaan huomioon:

- fyysinen ja psyykinen terveydentila, ikä, mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito (mm. dementoivat sairaudet)
- sosiaalinen tilanne (esim. päihteiden käyttö), sosiaalinen verkosto
- toimintakyky ja voimavarat, kuten kyky selviytyä päivittäisistä perustoiminnoista ja arjen askareista, huolehtia lääkityksestä, liikkumisesta kotona ja kodin ulkopuolella
- tarvittaessa omaishoidosta vastaava viranhaltija voi pyytää lääkärinlausuntoa hoitajan terveydentilasta

Omaishoitajalla on lain mukaan oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti.

Jos hoitaja on sidottu hoitoon vähäisin keskeytyksin ympärivuorokautisesti kalenterikuukauden ajan, hänellä on oikeus kolmen vuorokauden mittaiseen vapaaseen. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta kodin ulkopuolella järjestetyissä sosiaali- ja terveystalouksissa, kuntoutuksissa tai opetuksessa.

Lakisääteisten vapaiden pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää. Kertyneet lakisääteiset vapaat tulee käyttää kuluvan kalenterivuoden aikana tai viimeistään seuraavan vuoden tammikuun aikana.

Omaishoitajan vapaan aikainen hoito voidaan järjestää lyhytaikaishoitona kunnan osoittamassa tehostetun palvelun yksikössä tai sijaishoitona hoidettavan kotona toimeksiantosopimuksella. Lasta hoitavan omaishoitajan vapaapäiviä voidaan sijaistaa myös perhehoidossa. Myönnettävien vapaapäivien määrä kirjataan omaishoidon sopimukseen. Mikäli keskeytysjakso on yli 14 vuorokautta, kyseinen kuukausi ei kerrytä lakisääteisiä vapaita.

Omaishoitajalle järjestettävät palvelut

Kunnalla on velvollisuus järjestää omaishoitajan hoitotehtävää tukevia sosiaali- ja terveystalouksia sekä tarvittaessa omaishoitajalle järjestetään valmennusta ja koulutusta.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan valmennuksen ja koulutuksen tarve, määrä ja sisältö.

Kunnan omaishoidosta vastaava viranhaltija voi yhteistyössä muiden sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisten kanssa selvittää valmennuksen ja koulutuksen tarvetta jo ennen omaishoitotehtävän alkamista.

Arvioinnissa otetaan huomioon omaishoitajan ja hoidettavan mielipide. Kunta voi edellyttää omaishoitajalle valmennusta ja koulusta.

Kunnalla on velvollisuus järjestää tarvittaessa omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Tarkastukset ovat maksuttomia omaishoitajalle.

Omaishoitajalta voidaan edellyttää terveystarkastusta ennen omaishoitotehtävän alkamista.

Omaishoidon keskeytyminen

Omaishoidon keskeytyessä tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvista syistä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Hoitajalla on velvollisuus ilmoittaa keskeytykset viipymättä yhteyshenkilölle tai omaishoidosta vastaavalle viranhaltijalle.

Sopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Omaishoidon tuen irtisanomisaika on kunnan taholta kaksi (2) kuukautta ja hoitajan taholta yksi (1) kuukausi. Sopimus irtisanotaan, jos hoidettavan toimintakyky on parantunut, hoidon sitovuus on vähentynyt, hoidollinen tilanne kotona muuttunut, omaishoidon kriteerit eivät enää muutoin täyty tai omaishoidon sopimusta ei noudateta, esim. ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättäminen. Sopimus päättyy irtisanomisajasta riippumatta, kun hoidettava menehtyy.

Omaishoidon tukea koskeva sopimus voidaan purkaa välittömästi, mikäli hoidon tasossa on puutteita ja/tai hoidettavan koti ei ole hoidon kannalta asianmukainen.